

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. I 2,60 ANUAL
Abonamentele se 'ac
numa pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
V. Mestugean, S. Mihail, I. Fo'i, A. Măndru, Corneliu Mugur,
V. Anestin, Albert, E. C. Pavelescu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

Armata germană în fața orașului Liège

Ecourile săptămânei

Mare păcat și-a făcut Kaiserul deslănțind actualul război, fără perche în grozavii, în istoria omenirii. Căci acum, s'a dovedit pe deplin că Austria, trimițând faimoasa notă drastică Serbiei și refuzând orice tratative de împăcare, nu asculta de căd de îndemnul împăratului german.

Acum, milioane de oameni, înarmați până în dinți, înșirați de-a lungul fronturilor lor, se masacrează reciproc, dând lumii îngrozite spectacolul feros al celui mai grozav marel.

E din cale afară de dureros că hăta Belgia a devenit câmpul de bătălie al celor doi dușmani de moarte: Germania și Franța.

Intreaga lume nepărtinitoare e scandalizată de violarea neutralității regalului belgian. Iată o țară care nu dorea de cât să trăiască în pace, să se desvolte în tihnă, și care, fără voia ei, e lărdată în război, în contra unui dușman de zece de ori mai puternic de cât ea. De aceea, simpatiiile lumii întregi însoțesc armatele belgiene urându-le din toată inima izbândă în potrirea puternicului cotropitor.

Așa dar, suntem în plin război european. Se bat pe fronturile franco-germană, germano-rusă, ruso-austriacă, se bat pe mare, sub mare, în atmosferă. Suntem în secolul cel mai sângeros al omenirii.

E indiscutabil că războiul e deslănțuit pretutindeni. Ceace nu prea se știe e rezultatul acestor lupte feroce ale căror ecou ajunge până la noi.

Fiecare stat se grăbește să-și arunce izbânzile.

Știrile telegrafice sosite se bat cap în cap. Germanii sunt tot atât de entuziasmați ca și francezii, și rușii tot atât de entuziasmați ca austriacii. Chiar sărbii, după știrile sosite de la Niș, au pus la rezon armatele împăratului Franz Iosef. Nici până azi nu se știe cu precizie dacă Liegiul a fost sau nu ocupat de germani.

Putem deci spune că adevărul adevărat nu se cunoaște până acum. Adevărul se va cunoaște atunci când se va da lupta decisivă, luptă, ale cărei urmări vor fi atât de mari, în cât nu se vor mai putea învâli cu mister.

Ceace e îmbucurător până în momentul de față, e că Bulgaria și Turcia au avut prudența de a nu se arunca în înălmășeala războiului deslănțuit. Aceste două state dacă își vor păstra mai departe alitadinea de până acum, vor face un mare serviciu nu numai cauzelor păcii dar și propriilor lor existențe. Aceste state, prin alitudinea lor pacifică, vor înlesni și României de a contribui la localizarea incendiului izbucnit pe o zonă atât de vastă. Ar fi o enormă greșală din partea Turciei de a se mișca, căci imperiul otoman ar fi distrus de Anglia, și ar fi o greșală și mai mare din partea Bulgariei care și-ar înstreina pentru vecie prietenia liberaloarei ei: Rusia.

În ce privește țara noastră, ea, grație înțelepciunii conducătorilor ei, și-a ales cea mai rațională din directive în aceste împrejurări turbure: neutralitatea.

Asta nu înseamnă însă că dacă vreunul din vecinii noștri s'ar gândi să ne cotopească teritoriul, în interesul unor necesități strategice, acel vecin, ori care ar fi el, n'ar găsi în contră-i un zid puternic, inexpugnabil, format din piepturile tuturor fiilor României.

A C A R U I

(Elegie modernă)

I

Ora șase dimineța... Înăuntru tren trece la șase și jumătate; n'am nici o clipă de pierdut, căci altfel mă amendează. O amendă care mi ar înghiți jumătate din leafă!...

Azi e Duminecă, ziua trenurilor suplimentare. Plăcerea celorlalți imi dă de lucru... Așa e regula.

Uite, soarele a ajuns înaintea mea la post; un soare de foc care imi făgăduiește o zi de oboseală și de surzenie... Ei! dacă nu e soarele care te arde, e ploaia care te străpunge, e vântul care te îngheață, e zăpada care te orbește!

Avem noi oare dreptul să ne gândim la barometru? Toate zilele sunt pentru noi egale în fața cruzimilor datoriei.

Ce datorie!

Trebuie să fii și ființă și mașină: trebuie să eugeți cu regularitatea unui cronometru, să lucrezi cu punctualitatea unui angrenaj. Nu trebuie să ai nici pasiuni, nici distracțiuni, nici neglijențe; nu trebuie să te lași în voia visării, nici în aceia a părerii de rău, a remușcării ori a speranței... Lucirile de soiu acestora te preocupă prea mult, și te pot face să greșești macazul!

Drumul de fer nu vrea decât fier: fier în aparatele lui, fier pe cale-i, fier în inimile celor cari îl servesc.

Fochistul e un eroi cu cinc lei pe zi; eu trebuie să fii un om de bronz cu optzeci de lei pe lună!

Poate că, dacă ai întreba pe șeful care-și fumoză țigara după masă, și-ar spune că e prea mult. Nobil filantrop!

II

Întâiul tren a trecut, apoi al doilea, al treilea. Trec azi din douăzeci în douăzeci de minute. Ce bine trebuie să fie acolo în pădurea deasă! Ce dulce trebuie să fie să te odihnești sub frunzișurile întăcate!

Intr'unul din vagoane am observat în goana trenului, o mamă cu doi copii. Micuții băteau veselii din palme la fereastră; se bucurau văzând cerul cel albastru, gândindu-se la călătoria neobișnuită, la perspectiva unei zile întregi de petrecere în haine de sărbătoare; se bucurau că se vor putea bucura.

Mama lor îi privea. Surădea, era radicașă. Se duceau, desigur, la vre-o rudă unde îi așteaptă săruturi bune și mese vesale. Se vor goi prin tufiguri, vor culege flori, se vor îmbăta de parfumuri și de plăceri...

Și eu am copii, și mama lor nu-i iubește mai puțin ca cea din tren. Dar copiii mei n'au haine de sărbătoare, nici mama lor n'are surășul pe buze. Nici o rudă nu-i așteaptă. Ziua de azi va fi ca și cea de ieri, pentru noi.

Nevasta va munci, copiii o vor ajuta. Deși is încă mic, vor contribui și el cu ceva la muncă, și, deseară, vom pune de o parte încă câțiva gologani. Noroc că după atâta oboseală avem cel puțin siguranța unui codru de pâine.

O, de a-și putea odată, așa din întâmplare, să-i trînet să călătorească de plăcere, pe mamă și pe copii, mi s'ar părea atunci oboseala mea mai puțin grea, știindu-i mulțumii. Mi se pare că...

Ia seama la semnal!... Uite un tren de marfă!...

III

Poftim!... Gândindu-mă la ce de acasă, era să scap mișcarea. Da, așa e, n'ai puțința nici măcar să iubești pe al tău, în meseria asta năroadă. Ar trebui să nu fie numiți acari de

cât aceia cari vor aduce un certificat că sunt copii găsiți și colibitari!

Da, aveți dreptate, voi ceștialați, cari cântați. E cel mai bun mijloc de a-ți trăi viața. — când îți e îngăduit s'o trăiești astfel!...

Brați vreo zece pe culoarul vagonului. Vați bătut joc de mine, arătându-mă, răsând, cu degetul, în goana trenului.

Așa e. Ce poate fi mai comic ca un biet nenorocit pe care îl așteaptă insolita și întepeneala deșelării pentru plăcerea altora! Noroc că există și despăgubiri. Și-au bătut ei joc de mine la plecare. La întoarcere, o să fiu bat și eu joc de ei dacă imi vor povesti în ce mod s'au colizat ca să traducă verbul „a petrece“.

Nu scoateți capul afară prea mult, nenorociților! Sedeți la locurile voastre!...

IV

Trenul mixt dela 12 și un sfert! Căldura crește, nu mai pot. Dacăși bea o înghițitură din sticla pe care am adus-o?...

Nu, nu vreau vin curat. Pe o vreme ca asta, o să mă amețescă... O picătură doar... Nu! înc'odată, nu trebuie...

Oare nu răspund de viața a miș de oameni? Oare un singur gest n'ar fi de ajuns ca să îngrămădească olinii, demădeji, moșteniri? Nu, nu se poate vin curat!...

Cine era domnul acela gras pe care l'am văzut în clasa întâia? Figura lui imi redesteaptă amintiri... A! da!...

Domnul este un inspector. Am fost recomandat lui când am voit să intru în serviciul activ al căilor ferate; m'a refuzat, sub pretextul că eram prea bine crescut ca să pot face pe bunul acar. Din fericire, un altul m'a protejat.

Prea bine crescut! Ce om de treabă! Ah! dacă i s'ar cere și lui măcar a douăzecea parte din călătările cari i se cer unui bun acar, mă îndoese că ar fi capabil să fie subordonat pe care îl desprețuește din înălțimea lelei lui îngâmfate!...

V

Soarele ăsta e grozav!... Nu-l mai pot rezista, mor de sete... Trei înghițituri măcar. E bun vinul, și i întăritor!...

Să luăm seama la trenul 17!...

De câte ori văd trecând unul din șerpil ăștia cu aburi, nu mă pot opri să nu mă gândesc la tot ceia ce a în el.

Planuri, interese, bucurii, decepții, iluzii, crime! Din toate câte ceva!

De la acela care aleargă la chemarea unui prieten care vrea să-l vadă înainte de a muri, până la sărăcuța pe care nepriceperea o dă pe mâinile răpitoare ale unui Lovelace burghez.

Ce nu se îngrămădește oare într'un tren?

Unul călătorește pentru concertul lui și face calambururi degustorești; altul călătorește fiindcă n'are ce face, și cască pe drum ca și la București. Proprietarul cinstit care se duce să își vadă moșia își dă coate cu pungașul priceput care lucrează numai în buzunarele aproapelui.

Ei! ei!... Trenul e lumea prescurtată, și mai ales îndesată! Ei! ei! era bun vinul!... Uite trenul reglementar! Să luăm seama!...

VI

Da, era bun vinul!... Era luna de tot. Ce-ar fi dacăși mai bea odată? Căldura e de vină. E și care nu beaș nic'odată, dar nic'odată!

Ei! ei!... Nu știu dacă e din pricina căldurii... dar mi se pare că mi s'a îngreiat capul... Ei! ei!... Uite niște vântători colo priu halia!

Mă doare rău capul. N'am simțit nic'odată ceia ce simt acum; desigur căldura!...

Nu mai văd bine macazurile, și mânerul pârghiei imi tremură în mână. Haide, ce naiba, puțin sângerece! Trenul 33 se apropie. Fluieră desperat!... Cum?... Tot mai fluieră?

Doamne! M'am înșelat! L'am făcut să apuce pe altă linie. Peste câteva clipe va veni și trenul celălalt din partea opusă... Il aud chiar. Fluieră și el. Totul e pierdut.

Va! ce zgomot!... S'au ciocnit!...

VII

Aud cum gem moribunzii și tipă răniții, și totuși rămân ținut pe loc de groază... Picături de sudoare mi se lipesc pe frunte.

Cine vorbește cu mine? Ce-mi spuneți? Ce vreți?... Eu nu vă aud. A! ziceți că eu sunt de vină, că o să fiu condamnat... cum a fost camaradul meu!

Dar nu înțelegeți că soarele e de vină... Mi-a venit amețală... De ce mă luați cu voi... Unde mă duceți? La închisoare?

Domnilor judecători, ascultați-mă. Sunt nevinovat, deși par vinovat. Spuneți-mi dacă e drept să se ceară unor nenorociți ceia ce puterile omenești... căci avem abia ce mânca. Obișnuim cu lipsurile, abia dacă îndrăznim câteodată un mic, mic de tot exces... Eu am beut doar un păhăruș de vin, și, cum era cald, nu știu ce am mai făcut!

Sunt patrusprezece ani de când n'am dat nici un prilej de muștrare și totuși am îndurat multe. Am nevastă și copii, domnilor judecători. Totuși, dacă mi s'ar plăti munca, cum ar merita, astfel de lucruri nu s'ar întâmpla.

Sunt și eu om ca ceilalți, mă obosec, mă răcesc, slăbesc, așa în cât vine o zi când mașina se strică. O clipă e de ajuns... am omorât fără voia mea, sunt tată, nu mă!...

Cum? Cinci ani de închisoare!... Dar asta înseamnă moartea pentru ai mei!...

Domnilor judecători!...

VIII

Ciocnire?... Judecători?... Închisoare?... Am visat! Dormeam în picioare. Visul ăsta urât m'a deșteptat pe neașteptate.

Era și vremea; dacă mai dormeam câteva minute, trenul expres deraia și visul se făcea realitate.

Se face noapte... un vânt recișor adie. După călătura, frigul; și doctorul care zice să mă feresc de tusa pe care mi-a dat-o viața asta!

Ca și cum aș fi în stare să mă îngrijesc. Ei! curaj, băete! fie ce-o fi. Deocamdată gândește-te că peste trei ceasuri, ai să te duci acasă și ai să-ți săruți copiii.

Fă-ți datoria, și fie ce-o fi!...

Ioan Braga

+++

LUI EMINESCU

Isusul meu, fi-au pus cununii pe frunte,
Cununii de spinii ce-ți sângerară țina;
Din inimă și gând ti-au smuls hodina
Și-au încercat cu pravili să te nfrunte.

Ci tu zâmbind ti-ai împânzii lumina
Și ti-ai durat spre lumi eterne prunte;
Iar spinii reci ti-au înflorit pe frunte
Și n'știu nevolnică-ți văzură vîna.

Dar azi smeriți se nchină fariseii
Și se nștoară în inimile strimle.
Căci astăzi ori-ce inimă te simle...

Iar preoții, în templele Ideii,
Ti-au rînduții gândirra ca o leag
Căci astăzi ori-ce minte te ntelege.
S. Mihail

Mestegean

IMPRESII LITERARE

Vederi din Belgia

Jules Lemaitre

de I. FOTI

Zilele trecute s'a surs la Paris, în vârstă de 61 ani, Jules Lemaitre, unul din cele mai strălucite spirite ale Franței contemporane.

A abordat cu succes mai multe genuri literare. A scris poezii, piese de teatru, povești și critică literară. Dar a rămas maestru în acest din urmă gen.

De la el datează critica literară impresionistă — adică în afară de opera pe care o critici și de autorul pe care îl studiezi să sâmbeni păreri personale, cugetări răzlețe, sentimente proprii, într-un cuvânt să faci tu însuși, ca critic, operă literară.

Numeroasele sale volume de critică sunt un adevărat tezaur de fumuseți literare. Găsești subtilitate de sentimente, ironie fină și înțepătoare, alături de simboale ingenioase și puternice — pe de o parte spiritul profund de observație, pe de alta intuiția creatoare a artistului.

Și în această atmosferă pură, senină și clasică nu-l vezi depășind niciodată cadrele judecării cumpătate și a părerii celei mai acceptabile. Ca un fir subțire de apă cristalină trece prin opera lui scepticismul semănat cu atâta profunzime de marele Anatole France. Nu e dogmatic. Nu-i plac păreri extreme. Admite totul, ca naturalistul care studiază în laboratoriu său, cu bunăvoință, animale sau plante de tot soiul, simpatice sau antipatice, în același spirit de nepărținare și de jertfă.

Nu-ți spune ca Brunetiére că Shakespeare e un autor de melodrame nesuferit. Totul la Lemaitre e în cumpănă. Ca o albină extrage suc din hrănit din orice carte. Are idei mari? Le relevă; are sentimente noble și frumoase exprimate. Le reliefează. Peste tot, adora viața intelectuală și sufletească, în toate formele ei; iubește arta ca și naturalistul viața în natură.

Dezbrăcat de orice prejudecăți și porniri împotriva cuiva va declara „sus și tare” că d-l G. Ohnet n'are ce căuta în literatură. Va dovedi-o aceasta cu textul lucrării în mână. Nici un sentiment, nimic. Vorbește din inimă și este așa de persuasiv! Calitățile lui de autor sunt: grația, gingășia, nici o aruncătură viguroasă de condei, nici o esire brutală. Totul e cumpănit. E un sceptic iremediabil Lemaitre. Si scepticul n'are voință, nu poate să vrea. Prea vede viața ca amator ca să fie și un combativ. El pare învins, crede că nici o cauză nu este așa de sfântă, nimic nu este așa de mareț ca să te poată îndemna la luptă. Aici stă marea slăbiciune a epocii noastre, epocă de dezamăgiri și de scepticism, epocă de sofisti — așa de depărtată de epoca eroică a popoarelor!

Opera lui Lemaitre este un budoar elegant de prințesă. Este parfum, e deliciu al ochiului, e un produs al civilizației noastre și opera lui.

În ultimul timp a scris „Pe marginea cărților vechi” o serie de schițe și de povestiri drăgălașe. Lui Lemaitre îi plăcea foarte mult antichitatea. Gustul lui rafinat și sigur și l-a format la școala autorilor clasici. Din povestile lor, din viața lor mitologică a fâurit o nouă lume anecdotică, spirituală, usuratică sceptică ca epoca în care trăim. Nu vom găsi puternice sentimente de luptă, sfertări supraomenești, totul ne apare la suprafață, ca o seră de plante exotice frumoase și interesante prin parfumul îndepărtat ce ni-l aduc.

E foarte greu să apreciezi opera unui Lemaitre în câteva rânduri. A fost un spirit eminent francez și galic. Pătrundea repede lucrurile, avea intuiția clară și plastică a artistului și poseda o formă impecabilă. Învățase mult, trăise mult,

BRUXELLES: — Piața principală

dorise mult. Iată evoluția lui de om modern.

S'a grăbit să facă de toate. Nu s'a concentrat multă vreme asupra unui punct. A trecut repede, înrupându-se cu de toate.

O natură săltăreacă, nestatornică și nedominată de avânturile creatorului genial nu putea reuși de cât în critică. Pătrunzând iute ori și ce, îndrăgostindu-te iute de ori și ce ca un amator obișnuit, fiind veșnic sub impresia imediată a momentului, devii un critic dramatic, un critic literar de samă. Și toată conștientă să-l faci mare: vastitatea cunoștințelor sale, finețea și gingășia spiritului său, limba modulară și ritmică sa de poet și neastâmpărul naturii sale fericite de a fi mai bună și mai aproape de adevăr.

Va rămâne ca unul din cele mai puternice talente ale Franței contemporane.

SONET

Și-a stat curânt: „In veci să n'at ho-
[dind!..”
Iar tu, de-atunci, Târând, ca și
[marca
Ce-și răsrătește 'n urlet sbuciu-
[marcu.
Spumând de-atunci spre Tronul de
[lumand.

In van aștepti de veacuri îndurarea,
In van blestemi când ești d' daruri
[plind,
Și'n van scărșnești!.. Ridică-te sevină:
In muncă toată binecuvântarea!

Iar când comori de'nțelepciune năvăli
Veți dobândi spre-a Domnului mă-
[vire,
Și'necunată'n nimb de strălucire

Te-ai înălța până la El, ascultă
Cum din adânc pornește spre împă-
[care
Isvor de tihni 'n sânul tău: Răb-
[dare!..

A. Măndru

Poveste...

Corneliu Mugar

Sandu se apropie încet, în vârful picioarelor, și puse mâinile pe ochii bunicului.

Bătrânul pipăi mâinile, cari îi astupase vederea, și încercă să ghicească cine e.

— Bunicule, te joc de-a soldații?

— Sunt bătrân, dragul moșului, și bătrânilor nu mai li e dat să se joace.

— Dar de ce ești bătrân bunicule?

— Fiindcă așa o să fie toți oamenii

— Și eu?

— Și tu.

Sandu rămase gânditor, privind în ochii sticloși ai bătrânului.

— Și ce-a făcut împăratul, bunicule?

— Care împărat?

Nu mi-ai spus aseară, că era odată un împărat, că avca o fată, că o iubea mult, că nici un om nu era așa de bun ca împăratul? Ai rămas acolo unde clopotele bisericilor sunau de război. Spune, bunicule, ce-a făcut împăratul?

— Împăratul!?!.. Împăratul s'a dus și el la luptă.

— Și pe urmă?

— Pe urmă s'a întors împăratul biruit și plin de fală, dar cu inima întristată că-i pieriseră feciorii în luptă.

— De ce se face război, bunicule?

— Fiindcă oamenii se înrăesc și Dumnezeu îi pedepsește.

— Și se duc și copiii la război?

— Copiii, nu. Și nici femeile, nici bătrânii nu se duc. La luptă merg numai flăcăii.

— Nici tu n'ai fost la luptă, bunicule?

— Nu, eu n'am fost, că pe vremea mea nu se făcea război.

— Și e rău în război, bunicule?

— Fărăte că e rău. Războiul este vrajba între oameni, e pieirea lucrurilor frumoase, războiul e un blestem și ferece de țara, ce va scăpa de el.

— Și ce-a făcut împăratul, bunicule?

— Dragul bunicului, de-atunci împăratul a rămas cu inima îndurată. Lumea îl amăra și coroana ce-o purta pe cap îi părea mai grea ca niciodată. De aceea, ca să-și ascundă

durerea, a pus de s'a zidit un castel departe-depart, și acolo s'a dus cu fiica lui să se gândească în liniște la cei pe cari îi pierduse. Dar, dragul moșului, când un om e sortit să aibă parte numai de rele nu scapă, chiar dac'ar fi el împărat. Și iată, că într-o dimineață oadaia domniței a fost găsită goală. Împăratul s'a cutremurat de frică și nu-i venea să creadă ochilor. A poruncit apoi să se cerceteze castelul și împrejurimile și chiar mai departe.

— Și cine furase pe domniță, bunicule?

— Tac! din gură că o să-ți spun. Pe când împăratul ședea trist, i-a fost înfălișat un ostaș, ce abia mergea și care i-a spus, că în zadar își mai caută fiica, fiindcă ea se află în țara împăratului Negru. În noaptea aceea, iscoditori de-ai Negrului împărat se furisaseră în castel și luaseră cu ei pe domniță. Ostașii, ce se împetriseră, fuseseră omorâți. Acesta, care venise să povestească împăratului fusese numai rănit.

El, dragul meu, oamenii drepti și cu frică de Cel sfânt sunt mai ades năpăstuiți. Împăratul Negru era piază-rea și negru la suflet ca și numele ce-l purta.

— Și de ce furase pe domniță, bunicule?

— Ca să se răsbune, fiindcă împăratul Negru fusese bătut în război de tatăl domniței. Când a auzit lucrurile acestea împăratul, a chemat pe dată în jurul lui pe sfetnicii scaunului domnesc și le-a povestit fapta împăratului Negru. Sfetnicii au cerut război și împăratul a pus să sune trâmbițe de alarmă în toată împărăția, să se adune oaste multă, multă și să plece ca o urgie cerească în țara împăratului necinstit.

De rușine și de supărare mintea împăratului s'a turburat și împăratul n'a mai știut de sine. În miez de noapte, s'a sculat, s'a îmbrăcat în strac sărăcăcioase și sprijinit într'un toiag s'a furisat din castel, ca un cerșetor. Și a mers, până ce s'a ivit soarele la răsărit. Atunci s'a oprit, s'a așezat pe o buturugă, și și-a șters cu marginea hainei, fața plină de sudoare. Apoi iar a pornit. Pe unde trecea, se jeluia codrilor tainici și păsărilor din văzduh și tuturor li se făcea milă de sărmanul împărat.

A mers așa, zile și nopți întregi. Imbrăcămintea abia se mai ținea de

să fie scrise, dar să mai preocupe atenția câtorva sute de spectatori.

Cele două piese dovedesc însă că d-l dr. Ștețian, cu toată profesiunea d-sale ar putea să scrie piese de teatru care să aibă un îndreptățit succes.

Albert

RICHARD LAENGER

ORGA MINUNATA

De mult, de mult, trăia odată un prea iscusit fabricant de orgi, care lucrase multe orgi și ultima era totdeauna mai bună de cât cea precedentă. La urmă, făcu el o orgă, așa de minunată că începea singură să cânte când pășea în biserică vre-o pereche de nuntași. Când isprăvi el această orgă, vizită fetele din țară, își alege pe cea mai frumoasă și se pregătește de nuntă.

Când însă trecu pragul bisericii și când prietenii și rudele îl urmau în cortegiul impunător, ficcare cu un buchet de flori în mână și cu botocă la botonieră, inima sa era plină de trufie și de ambiție. El nu se gândea nici la logodnica sa, nici la Dumnezeu, ci numai la măiestria sa și la uimirea publicului, când orga va începe singură să cânte. Insa orga nu cântă. Fabricantul de orgi se intristă atât și atribul această logodnicei sale, care nu i-ar fi credincioasă. Nu mai vorbi nici un cuvânt în acea zi cu ea. Își făcu în secret legătura și o părăsi. După ce merse 100 de mile, se stabilă într-o țară îndepărtată, unde nimeni nu-l cunoștea și nu-l întreba de unde vine. Acolo trăi el liniștit singur timp de zece ani; atunci îl coprinsă un dor neînțeles de patria sa și de logodnica părăsită. După ce încercă în zădar să-și învingă această pornire, se hotărî să se întoarcă și să-și ceară iertare. Călătorii zi și noapte, făcu rani pe tălpile picioarelor și cu cât se apropia mai mult de patrie, cu atât îl era mai mare nerăbdarea și frica, dacă ea îl va mai fi bună și prietenoasă, ca în timpul când îl era logodnică. În sfârșit zări lucind în scare, turnurile orașului său. Atunci începu să strige cât îl ținea gura și să plângă, încât oamenii care treceau pe lângă el, clătinau capetele și ziceau compătimindu-l: „Sărmanul! E nebun!”. Cum păși însă pe poarta orașului întâlni un cortegiul funebru. În urma dricului mergeau plângând și văitându-se o multime de oameni.

„Pe cine îngropați aci, oameni buni, de plângeți așa?”

„Pe frumoasa logodnică a fabricantului de orgi, care om rău a părăsit-o. Ne-a făcut la toți numai bine și ne-a iubit așa de mult, că vrem s-o îngropăm în biserică!”

Când auzi acestea, nu răspunse o vorbă și cu capul plecat, urmă și el cosciugul. Nimeni nu-l cunoștea; nici nu-l turburară din suspinele sale căci se gândea: „Poate și omulul acestuia, moartea i-a răpit de curând, vre-o rudă scumpă!”

Așa sosi cortegiul la biserică și când cei ce purtau cosciugul pășiră pragul bisericii, începu orga să cânte așa de măreț, cum numai auzise nimeni. Așezară cosciugul înaintea altarului, fabricantul de orgi se sprijini de un stâlp și ascultă sunetele, care răsunau mercei mai puternic, încât biserica se cutremura sub acordurile orgii. Ochii i se închiseră, de căseala drumului, însă în inima sa era bucuros, pentru că Dumnezeu îi dăduse gândul de a se întoarce și când răsună ultimul acord al orgii, căzu mort la pământ. Atunci ridicară oamenii, cadavrul, și cum aflară cine este, deschiseră cosciugul și-l așezară lângă logodnica sa. Și când închiseră sicriul, începu orga încă odată să cânte.

Și de atunci n'a mai cântat nici odată.

Emil Cigrian-Pavelescu

Regele Nichita al Muntenegrului primește în stradă petiția unei văduve

Viața artistică și literară

În mijlocul panicei războinice, care s'a destins asupra Franței, moare timid și liniștit, în contrast cu viața lui de sbucium și de polemică, scriitorul Jules Lemaitre.

Dacă Lemaitre muria în timpuri normale, moartea lui ar fi fost un doliu național pentru Franța intelectuală și artistică, fiindcă această țară știe să-și arate recunoștința pentru spiritele de elită, care-i onorează numele și-i cinstește gloria.

Dacă Lemaitre, ar fi scris numai „En marges de vieux livres” numele lui ar fi rămas ca o iconă scântietoare de muncă rodnică și fină și pătrunzătoare. Dar el a scris și multe romane, toate impregnate cu o pecete de suflet larg și îndolnic, tolerant și ironic, — ca orice suflet, care prețuește orice sclipire de viață, dar căreia-l acordă numai grația viabilității de rând.

Cu acest prilej, reproducem păreriile lui Anatol France despre marele dispărut:

Jules Lemaitre cuprinde în sufletul său, bogățiile țărnișilor Loirei, unde s'a născut. Spiritul lui e un peisagiu cu râulețe, cu crânguri și coline, cu sate și castele, o întindere verde și însuflețită luminoasă și fericită. Tot ceea ce face parte din acest ținut al Loirei se răsfrânge în sufletul lui cu o lumină temperată și ia culorile unei zile ploioase și dulci.

Firea sa face unitatea doctrinei sale.

Sentimentul datoriei profesionale, foarte pronunțat, adaugă învățăturilor sale un fel de exactitudine aproape didactică. El e sceptic, ca toți scepticii, cari lucrează — ca niște credincioși în cursul obișnuit al vieții — căci fiecare activitate presupune principii și credință într-o ordine particulară de varietăți.

Jules Lemaitre este un scriitor cinstit și moral. El are grija ordinii și virtuților și în acest sens, inteligența lui e vie și mlădioasă, dar urmând perversitatea.

În literatură are gust distins, simțul și uzul cuvântului fin și limpede, — ceea ce formează una din frumoasele podoabe ale Franței.

Lemaitre e îngăduitor, nu urăște, dar iubește dreptatea.

O carte, care contribuie la întărirea unității sufletești a Românilor, cei de dincolo și de dincoace de Carpați — este fără îndoială „Arhanghelii” lui Ion Agârbiceanu.

Agârbiceanu prezintă în lucrarea

sa, viața plină de sbucium și de frământare a unei mase întregi de oameni, care în vremi de bogăția dărnica a băiei „Arhanghelii” sunt furați într'un vârtej de viață brutală și grăbită, sgomotoasă și superficială.

Iar după ce baia își sfârșește dărnicia, atunci baia „Arhanghelii” rămâne pustie și mută, iar oamenii, — tălmășeni — iaă drumul pribegiei adesea leneșe și sbuciumată.

Psihologia acestei colectivități descrierea — aproape picturală a conflictelor sufletești, din viața de toate zilele, frământate de aspirații simple și ușoare, dă lucrării lui Agârbiceanu, un caracter de roman epic.

O împerechere ciudată, se zice că ar fi tovrășia întrun scriere a unei piese, de către d-l Brătescu-Voinest și d-l Herz.

D-l Brătescu-Voinest a fost desigur amăgit de iluzoria direcție de la teatrul Național și — mai mult încă — s'a lăsat dezamăgit după plecarea de la direcție de cariera autorului dramatic. Ori, cine era cel mai îndreptățit să-l fure pe povârnișul pieselor de teatru, — negreșit nu din motive neprevăzute pe drumul gloriei literare a d-lui Herz, — dar așa, dintr'o atenție, cum poate să acorde un autor, care nu crede în debilitatea maladică a pieselor lor, — dacă nu, tocmai d-l Herz?

Și din ce s'a publicat până acum, în „Viața Românească”, piesa semnată și de d-l Herz, produce impresia, că și așa zisele sfori dramatice tot ale d-lui Brătescu-Voinest sunt; — vezi, că d-l Herz e cunoscut acum prea de departe și nici în tovrășii nu se poate ascunde eleganța d-sale submediocritate.

Ce ție cu omul prea sentimental. Ofează, plânge, jelește și... scrie.

Căți nu l'aui iubit și nu-l iubesc pe Eminescu; îi cunosc poeziile pe de rost; îl comentează așa pe indelete în convorbiri intime și trăesc mulțumiri, că pot să nu facă politică, sau să debiteze cancanuri.

Alții însă își reacționează admirația lor impulsivă prin scris. Și numai ce vezi apărând: „Eminescu plânge în poezia sa, Ruina României”.

Și se încing autorii à la onorabilul Minar și scrii și se fac a gândi și înșira la ciudățeni — pardon, explicații originale și noi — : „Cine este Luceafărul lui Eminescu? Cine este sărmanul Dionis? Eminescu și Banca Națională; Eminescu și Grecii de la Timpul...”

Unul dintre acești autori se numește I. S. Ordeanu.

Maî sunt și alții.

B. Cec

Sacul cu glume

Taciturnul Matei, reputat ca prost fiindcă vorbește prea puțin, la un banchet ocazional, este așezat între doi prieteni, care-l iaă peste picior.

— Domnilor, le zise Matei plictisit de trâncăneala lor, văd eu bine că v'ați pus de gând să petreceți în socoteala mea. Dar să vă spu drept eu nu sunt nici prost nici guguț sau precum mă credeți. Adevărat e însă — și ție uită întâi la unul și apoi la cel'alt —, că mă aflu între amândoi.

Deputatul socialist Zăvătașescu, la o adunare sgomotoasă din sala Sotir, ca să impace spiritele desbinat, le ținu un discurs în care le spuse: — V'am jertfit totul. Fidel credințelor noastre, m'am căsătorit numai la primărie, iar copiii nu mi-am botezat la biserică...

— Nu ajunge atâta, urlă un tovrăș mănios. Vrem mai întâi să-ți vedem și înmormântarea civilă...

La banchetul dat la încheierea congresului farmaceutilor din anul trecut, unul dintre asistenți, ridicând paharul plin, strigă:

— Beă în sănătatea tuturor!

Murmure și protestări se ridică de pretutindea în sală.

— Mă rog, nu mă întrepruț, continuă oratorul. Beă în sănătatea tuturor celor care se află aici la banchet.

— Așa! se auzi o exclamație de usurare eșind din piepturile congresiștilor, care-și goliră atunci paharele.

La Curtea cu jurați, după o ședință lungă, vine la rând altă cauză. Un avocat se ridică și cere amânarea pentru a doua zi, căci e foarte obosit din cauza unei pledării susținută la tribunal.

Prezidentul admite și vrea să înceapă cercetarea cauzei care cine după aceea.

Atunci un alt avocat se ridică și cere și el amânarea.

— Pentru ce? întrebă prezidentul încruntând sprâncenile.

— Domnule președinte, sunt foarte obosit, căci am ascultat pledoaria colegului meu.

— Dela cine are Irma părul galben?

— Dela unchiu său.

— Era bălan?

— Ba nu, dar e a chimist l.

București - Jerusalem

NOTE DE CALATORIE

DE

— V. MESTUGEAN —

— URMARE —

XIV

Formalitățile pentru deschiderea ușii bisericei

Biserica Sf. Mormânt fiind în posesia grecilor, armenilor și catolicilor, sunt regulamentate toate raporturile dintre aceste rituri adesea învrăbite.

Fiecare rit își supraveghează cu îndârjire posesiunile ce le are în biserica Sf. Mormânt.

Dacă s'ar întâmpla ca un preot grec să se atingă, de pildă, de un sfeșnic sau de o candelă armenescă, sau, din potrivă, dacă un preot armean ar îndrăzni să mătore un covor aparținând grecilor, se iscă cele mai mari conflicte.

Pe vremuri, aceste neînțelegeri au dat loc chiar la lupte sângeroase între călugării diferitelor rituri, nu numai în biserica Sf. Mormânt ci și la Betleem, ceea ce a obligat guvernul turcesc să ia măsuri de ordine prin soldați musulmani.

Atât grecii cât și armenii și catolicii întrețin la Locurile Sfinte congregații numeroase. Membrii acestor congregații, cari, în primul rând, au misiunea de a apăra un patrimoniu, sunt, în general, oameni robuști porniți mai mult pe bătaie și gata, la nevoie, să-și verse sângele spre a-și îndeplini misiunea.

De o vreme însă, moravurile s'au mai îndulcit, astfel în cât, nu se mai înregistrează atât de des ciocniri sângeroase între preoții diieritelor rituri.

Ca să dăm cititorilor o idee despre regulile dela Sf. Mormânt, să arătăm în câteva cuvinte formalitățile cari preced deschiderea bisericei.

După cum am spus în alt capitol, cheile bisericei sunt păstrate de musulmani. Sunt două familii arabe cari stăpânesc cheile din tată în fiu.

Una din aceste familii păstrează cheia, iar reprezentantul celeilalte are singur dreptul de a deschide ușa bisericei.

Ambii arabi trebuie să fie de față la deschiderea ușii. Unul aduce cheia, iar cel l'alt i-o ia din mână, se urcă pe o scărișcă cu cinci trepte, întoarce cheia în broască, se dă jos și înapoiază cheia. Ușa se deschide pe dinăuntru de către preotul ritului care a cerut deschiderea.

Nu mai superiorii preoților greci, armeni și catolici au dreptul de a cerc deschiderea biscri-

cei. Nimeni altul nu poate să dispună deschiderea ușii.

Și iată cum se procedează:

Fiecare din cele trei rituri are câte un reprezentant cu denumirea de *al douilea interpret* sau *Secundul*. Secundul ritului grecesc se mai numește și *Vestitorul*. Când, de pildă, armenii sau catolicii vor să deschidă biserica, se adresează prin interpretul lor *Vestitorului* care, la rândul său, anunță pe cei două portari arabi. Vestitorul trebuie să fie totdeauna la slujbă și să asiste la deschiderea ușii. Pentru acest serviciu, atât el cât și interpretul respectiv primesc o tantiemă din veniturile portarilor arabi.

Deschiderea bisericei se mai anunță și prin tragerea clopotelor.

Astfel, când biserica se deschide din ordinul Superiorului cesc, apoi cel armenesc și catolic; dacă deschiderea a fost ce-

rută de Superiorul armean, atunci în primul rând sună clopotul armenesc și apoi cel grecesc și așa mai departe.

XV

Istoricul Bisericei Sf. Mormânt

Biserica Sf. Mormânt n'a fost totdeauna așa cum se prezintă azi, ci, în urma invaziilor, incendiilor și altor calamități, a trecut prin diferite faze.

Să facem un scurt istoric al acestei biserice scumpă întregei suflări creștinești.

Se știe că după Învierea lui Christos, apostolul Iacob a fost ales episcop al Ierusalimului.

După Iacob, pe scaunul Ierusalimului se urcă Simeon.

Acesta, aflând de invazia romanilor, comandați de Titus și Vespasian, luă pe creștinii din Ierusalim și trecu Iordanul adăpostindu-se în orașul Bella.

Sf. Simeon a murit ristignit, iar sub Adrian, 13 episcopi au fost martirizați. Împăratul roman a reconstruit orașul dărâmat de Titus, dându-i un caracter cu totul păgân și denumindu-l *Celina Capitolina*.

Spre a șterge orice urmă a creștinătății, Adrian a transfor-

mat Templul evreesc într'un templu al lui Jupiter.

El mai ridică pe Golgota o statuie a zeiței Venus, iar pe locul Mormântului un alt templu consacrat tatălui zeilor.

Dar monumentele acestea idolatre au dat un rezultat cu totul contrariu celui așteptat de romani, căci au rămas ca niște semne neclintite pe Locurile Sfinte.

Când Sf. Elena dăte ordin ca să se dărâne templele păgâne ridicate de Adrian, de desuptul lor răsăriră Golgota și Mormântul Domnului.

Constantin-cel-Mare aflând de la Sfânta lui mamă, Elena, despre aceste mari descoperiri, dăte poruncă ca pe Locurile acele Sfinte să se construiască o biserică care să întrecă în splendoare toate bisericile existente pe acele vremuri.

Construcția bisericei începu în anul 326 și se termină în 335.

Biserica aceasta avea cinci incinte vaste cu arcade de o rară frumusețe împodobite cu mosaiciuri. Mormântul era cuprins într'o capelă boltită și ocupa punctul central al edificiului. Golgota se afla într'una din bisericile din spre miază-zi. Capela unde a fost descoperită Crucea lui Christos era împodobită cu aur și pietre prețioase. Din nefericire, cum am mai spus, nevoile arhitecturale au impus constructorilor să modifice unele părți ale terenului și să astupe chiar prima escavațiune ce se afla lângă Mormânt.

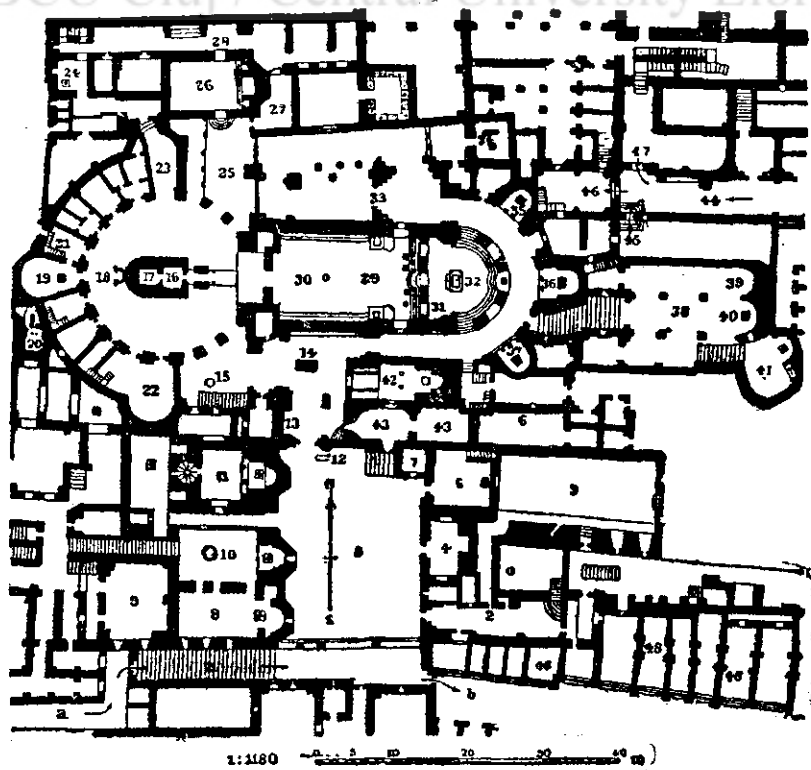
Târnosirea bisericei se făcu în prezența mulțimei credincioșilor și a preoților și episcopilor creștini.

Această biserică măreată a fost dărâmată în anul 604 de către persi cari ocupaseră Ierusalimul.

În anul 629 abatele Modestu, mai târziu patriarh al Ierusalimului, fiind lipsit de mijloace, construi în locul grandioasei biserice dărâmate, patru capele și anume: Capela Învierei, care cuprindea Mormântul, Capela Golgotei, Capela Crucii și Capela Sfintei Fecioarei. Abatele Modestu clădind capelele acestea s'a servit în parte și de materialul vechei biserice a lui Constantin-cel-Mare. Urmele acestui material, care datează de 17 secole, se pot vedea și în actuala biserică, mai ales în incinta cuprinsă sub cupola principală.

În anul 637, Ierusalimul fu ocupat de arabi, conduși de marele calif Omar. Acesta nu se atinse nici de creștinii, nici de instituțiile lor picase.

În 800 Charlemagne a trimis la Ierusalim o însemnată sumă de bani pentru restaurarea biserice și clădirea unei mănăstiri latine. Califul Harun-el-Rașid a

Planul Bisericei Sf. Mormânt

a) Pasagiul care coboară la Biserica. — b) Drumul Muristan. — 1. Incinta. — 2. Mănăstirea lui Abraham. — 3. Magazinele grecilor. — Capela armenescă Sf. Iacob. — 5. Capela copiilor. — Capela abisincandă. — 7. Jos: Capela Mariei Eptene; etajul de sus: Capela celor șapte dureri. — 8. Capela grecescă Sf. Iacob. — 9. Capela Sf. Tecla. — 10. Capela Mariei Magdalena. — 11. Capela celor 40 martiri. — Mormântul lui F. de Aubigny. — Păzitorii musulmani. — 11. Piatra de ungere. — 15. Local unde a leșinat Sf. Fecioară. — 16. Capela Ingerului. — 17. Capela Sf. Mormânt. — 18. Capela Copiilor. — 19. Capela Siriana. — 20. Odaie triată în stâncă. — 21. Scara care conduce la tribuna armeană. — 22. Amvonul. — 23. Galeria cisternă. — (24).

25. Vestibulul capelei Apariției. — (26). 27. Sacristia latină. — 28. Mănăstirea latină. — 29. Catedrala greacă. — 30. Centrul lumii. — 31. Tronul Patriarhului. — 32. Corul. — 33. Partea laterală a bisericei Cruciaților. — 34. Inchisoarea lui Christ. — 35. Capela lui Longin. — Capela împărțirii vestmintelor. — 37. Capela încoronării cu spină. — 38. Capela Sf. Elena. — 39. Altarul bunului talar, care s'a convertit înainte de a muri. — 40. Altarul Sf. Elena. — 41. Capela unde s'a descoperit Crucea. — 42. Capela ridicării crucii. — 43. Capela crucificării. — 44. Drumul spre Bazar. — 45. Mănăstirea abisincandă. — 46. Intrarea mănăstirii copiilor. — 47. Intrarea cisternei Sf. Elena. — 48. Ospiciul grec.

acordat cele mai mari înlesniri clerului catolic. Posesiunile catolice de la Sf. Mormânt datează din acea epocă.

Cele patru capele despre care am vorbit ajunseseră în anul 1010 în stare de ruină. Ele fură restaurate în anul 1047 de către împăratul Constantin al IX-lea.

În anul 1099 cruciații cuprinsă cele patru capele sub bolțile unui edificiu uriaș și introduseră în biserică mai multe modificări, construind și clopotnița care există în parte și azi.

În 1342 se făcură unele reparații, iar în 1555 capela Sf. Mormânt fu reconstruită din temelie.

În anul 1808 izbucni în biserică un incendiu violent, dărâmand cupola principală și vătămând capelele. Stricăciunile pricinuite de incendiul fură reparate cu cheltuiala grecilor și armenilor.

În fine, în 1868 cupola amenințând să se năruie, fu recondiționată pe spesele Rusiei și ale Franței care oțieră în acest scop 200.000 lei.

Acesta este, pe scurt, istoricul bisericii Sf. Mormânt.

XVI

Autenticitatea Locurilor Sfinte

Până acum o jumătate de veac, nu se discuta de fel autenticitatea Locurilor Sfinte. De atunci însă, unii archeologi au căutat să sdruncine credința aceasta universală și să pună sub îndoielă autenticitatea Locurilor Sfinte.

Acești archeologi se întreaba:

1) dacă tradiția n'a fost alterată de la Isus și până la Constantin-cel-Mare, sau, în cazul cel mai bun, de la Constantin-cel-Mare încoace; 2) cum se poate ca să se ia drept loc al Mormântului punctul acesta situat între zidurile orașului, când se știe din Evanghelie că Christos a fost ristignit afară din oraș în apropiere de una din porțile Ierusalimului? Ca atare, susțin archeologii în chestie, Mormântul lui Isus trebuia căutat mai departe.

Or, este oare admisibil ca în intervalul scurt de trei veacuri creștinii, atât de evlavioși în acele timpuri mai ales, să fi uitat locurile unde a fost ristignit și înmormântat Christos? Tradiția a fost, de sigur, transmisă din tată în fiu. Și, deci, nu se poate admite nici o clipă ca în intervalul scurs între ristignirea lui Isus și venirea pe tron a împăratului Constantin-cel-Mare, tradiția să se fi șters din sufletele celor trei generații de creștini.

O altă dovadă a autenticității mormântului, este faptul că atât Crucea lui Isus cât și celelalte două cruci, ale tâlharilor, au fost descoperite în apropierea acestor locuri.

În al treilea rând, în sprijinul acestei afirmațiuni, vine faptul că Adrian a ridicat monumente idolate în aceste locuri, în unicul scop de a le acoperi, dându-le uitărei. Or, cum am arătat în capitolul precedent, aceste temple păgâne, au contribuit și mai mult la fixarea în memoria creștinilor a locurilor unde a pățimit Mântuitorul.

Dar, se va obiecta, în locul acela mai era și un alt mormânt, acela al lui Arimatia. De unde se poate ști care a fost mormântul Domnului?

Nici obiecțiunea aceasta nu poate rămâne în picioare, din cauză că mormântul lui Isus era nou. Evanghelistul Ion spune că în mormântul acesta, al lui Iosif din Arimatia, nimeni n'a mai fost înmormântat înaintea Mântuitorului și că se găsea într-o grădină.

„Deci luară corpul lui Isus și-l legară în fâșii de pânză cu arome, după cum au obiceiul iudeii să înmormânteze. Și era grădina în locul unde fu ristignit și în grădina un mormânt nou în care nimeni nu fu pus vre-o dată”.

Iar evanghelistul Matei spune: „Și Iosif luând corpul îl înfășură în pânză curată și-l puse în mormântul său nou pe care îl săpase în piatră”.

Se vede deci clar că e vorba de un singur mormânt, deoarece încă nimeni nu fusese îngropat acolo; că mormântul era situat în apropiere de Golgota și că era săpat în stâncă în mijlocul unei grădini.

Probabil că mormântul acesta fusese săpat, cavoul familiei lui Arimatia, om cu stare, fiind uniplut. Și, într'adevăr, după cum arătam în altă parte, cavoul acesta se află în apropiere și conține mai multe despărțituri.

Tot atât de puțin admisibil e ca tradiția să fi pierit de la Constantin-cel-Mare încoace. Nicăieri nu se menționează cum că s'ar fi schimbat vreodată locul mormântului. Locul a fost totdeauna același și numai acolo s'au închinat creștinii în toate vremurile până în prezent. Afară de aceasta, rămășițele bisericii clădite de Constantin-cel-Mare, care se văd chiar și acum, denotă cu prisosință că actuala biserică se află în același loc. Iată, deci, încă o dovadă că tradiția n'a putut fi alterată nici de la Constantin-cel-Mare încoace.

Cât privește obiecțiunea cum că locul unde a fost ristignit și înmormântat Christos se afla în afară din oraș, iar nu în interiorul orașului, se poate răspunde, pe temeiul constatrilor arheologice serioase, cum că pe vremea lui Christos zidurile Ierusalimului erau altfel dispuse, iar cele două fragmente de ziduri descoperite în partea de răsărit

a Bisericii Sf. Mormânt, dovedesc topograficește și în mod irefutabil autenticitatea Golgotei și Sf. Mormânt, care se află dincolo de zidul al doilea, în partea exterioară.

Prin urmare, atât rezultatul cercetărilor arheologice cât și evidența lucrurilor arată că nu poate fi nici o îndoielă în ce privește autenticitatea Golgotei și Sf. Mormânt.

XVII

În Noaptea Invierei

În săptămâna mare, în Ierusalim domnește o animație nedescribită. Stradele înguste și arcate care duc la Biserica Sf. Mormânt devin aproape impracticabile. Pelerinii veniți cu miile din toate unghiurile lumii creștine, umple bisericile asistând la procesiunile și serviciile religioase ce se desfășoară cu fast mare și o solemnitate impunătoare.

În noaptea Invierei Biserica Sf. Mormânt e arhiplină. Imbulzeala e așa de mare, în cât ordinea e menținută de trupe cu baioneta la armă. Cu toate acestea, accidentele și iurturile sunt destul de numeroase și nu odată se întâmplă ca să fie scoasă pe brațe câte o femeie leșinată sau să fie arestat câte un pungaș de buzumare.

Și nu numai vasta biserică e arhiplină, dar și incinta exterioară, și terasa ce se întinde alături de clopotniță, de unde se poate vedea interiorul bisericii prin ferestrele cupolei. E așa de greu să obții un loc bun de privit în noaptea Invierei, în cât turiștii cu dare de mână nu esită să-și cumpere locurile plătind câte 20—30 franci de persoană.

În noaptea Invierei, la Sf. Mormânt slujesc prelați armeni și greci. Asistă la slujba divină patriarhul grecesc și cel armenesc, înconjurați de un cler numeros îmbrăcat în odăjdiile lor cele mai scumpe.

Bolțile întunecoase ale bisericii răsună de cântările preoților și murmurile de rugăciuni plecate din buzele miilor de pelerini.

Toată lumea așteaptă lumina ce va pica din cer pe mormântul Mântuitorului.

Am arătat că în vestibulul capelei mormântului sunt două deschizături care comunică cu exteriorul unde așteaptă credincioșii.

În momentul suprem, prelații oficanți, aflați în interior, oferă lumina prin acele deschizături înguste, prin care nu pot trece decât brațele prelaților respectiv.

Credincioșii care se află mai aproape își întind lumânările pri-

mind lumina cerească, pe care, imediat, o transmit vecinilor lor.

Într'o clipă, vasta biserică și împrejurimile până afară în stradă se transformă într'o mare de lumină care se întinde și cuprinde întreg orașul.

Atunci cântările devin mai vioaie, mai vesele și din toate piepturile pleacă același strigăt de fericire care chintezizează întreaga credință creștină: *Christos a înviat!*

Toți creștinii se duc pe la casele lor cu lumânările aprinse. Pelerinii mai pioși găsesc mijlocul de a duce cea lumină emanată dela Sf. Mormânt, în țările lor depărtate, trecând cu mare grijă lumina dela o lumânare la alta și dela o candelă la alta. Rușii, mai ales, țin mult la perpetuarea acestei lumini sacre, pe care o conservă, ca pe un tezaur al familiei în fața icoanelor lor.

A doua zi după Inviere nu numai pardoseala bisericii, dar și incinta exterioară și terasa se acoperă de un strat alunecos de ceară provenită din picăturile scurse dela zecile de mi de lumânări purtate de credincioși.

Îndată de trece Paștele, mare parte din pelerinii începe să plece, așa în cât, în acele câteva zile aglomerația în trenul Ierusalim-Iaffa și pe vapoare este enormă.

Totuși și după trecerea Săntelilor sărbătorii mai sosesc numeroși pelerini. Aceștia o duc mai bine în toate privințele ne mai domnind imbulzeala din zilele de sărbătorii și pot vizita mai în tihnă și bisericile și orașul.

(Va urma).

A apărut:

REGINA NOASTRA

Cu prilejul aniversării a 70 an a M. S. Regina Elisabeta a României

DE
V. MESTUGEAN

Un elegant volum cu coperta colorată cuprinzând întreaga viață a grațioasei noastre Suverane.

Un capitol special e consacrat operei literare a Carmen Sylvei.

267 pagini, 50 ilustrații în text, reprezentând pe Regina la diferite epoci.

PREȚUL 1 LEU

La toate librăriile și la Administrația ziarului „Universul”.

A apărut

O TRAGEDIE CEREASCA

POVESTE ASTRONOMICA

DE
VICTOR ANESTIN

Un volum cu copertă în trei culori, preț 1 leu. Pentru provincie se va adăuga 30 bani. Cererile se vor adresa d-lui Traian Dumitrescu, cașierul ziarului „Universul”, str. Brezoianu 11.

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

CXXIX.

— Da, Magdaleno, zise el într-o zi, am suferit mult; toată tăria mea, toată puterea mea mi-am sfârșit-o în lacrimi și în nopțile fără de somn.

„Ai fost către mine mai crudă de cât dacă m'ai fi omorât cu lovituri de cuțit.

„Nu înțelegeai dragostea, Magdaleno; nu simțiai că ea singură poruncește; că legile cerești și omenești, datorii, bunăstare, patrie, onoare, prietenii, rude, totul sade înaintea ei.

„Ai fi fost așa de fericită, Magdaleno! Niciodată zeiță nu a fost iubită cum ești te iubeam! d-ta imi erai religia mea; privilegiile d-tale înșămăntau în sufletul meu mai mult de cât soarele pământului.

„Oh! Magdaleno! dacă m'ai fi iubit!

„Pentru d-ta imi smulsesem din inimă toate dragostele, toate gândurile, și, ca preț pentru toate acestea, m'ai făcut să îndur suferințe de nedescris. M'ai făcut să-mi pierd credința și dragostea.

CXXX.

Într-o noapte ce urmasa unei serii convorbite în felul acesta, Magdalena nu putu să doarmă; stărnina femeie, de mult timp, când dormea, avea un somn obositor și neliniștit; ea înțelegea dragostea și o simțea cu atât mai multă tărie cu cât ea o vedea de nerealizat și cu cât ea nu se putea apăra de sgduiturile ei, pentru că acum își înțelegea vinovăția către Ștefan.

„Oh! își zise ea, el are dreptate, dragostea e mai tare ca tot: ce sunt pe lângă ea zadarnicele cerinți ale lumii, această bogăție căreia m'am sacrificat pe mine și pe el? Nenorocită! o înțeleg prea mult acum, această fericire pe care el mi-o dădea și pe care eu am respins-o; și el, nefericitul, ce de rău i-am făcut! ce dojană amară imi este privirea-i tristă, obrații slabi, fruntea lui brăzdată de cute, și lacrimile care câte odată îi alunecă din ochii săi!

„Oh! dacă aș putea prin sacrificiul vieții mele să șterg toate durerile acestea, cât aș muri de fericită, căci eu îl iubesc, îl iubesc cu toată tăria sufletului meu! El este așa de mare, așa de nobil, spiritul și sufletul său îi sunt așa de ridicate de asupra celorlalți oameni! Privirea-i conține atâta foc și atâta dragoste! și, mai mult de cât

toate acestea, el mă iubește atât, încă mă iubește!

„Da, da, am o datorie de îndeplinit; el și cu mine suferim, suferim îngrozitor; nu este leac la răul nostru căci sunt maritată.

„Dar putem să ne unim durerile, să le purtăm împreună, vreau să-l spun că îl iubesc, că îl ador.

„Și să îi implor mărinimia lui.

„El nu se va folosi de inima mea; noi vom suferi împreună, vom plânge împreună, și el va fi mai puțin nenorocit, el va crede încă în dragostea sa; el va avea un suflet înfrățit cu al lui, un suflet care o să-l înțeleagă.

Și a doua zi când Ștefan veni, ea îi zise:

— Ți-am făcut, mult rău, Ștefane, și înțeleg tot ce ai suferit; dar ești răsunat, căci și eu sufer am asemenea.

„Sunt maritată, sunt mamă; „Și te iubesc; da Ștefane te iubesc și nu voiți fi nici odată a d-tale.

„Te iubesc, și dragostea mea este o crimă, o crimă care mă necinstește pe mine, pe bărbatul meu, și pe copilul meu.

„Acum, prietene să ne unim durerile, și să le purtăm împreună, să ne ridicăm prin curaj și virtute de asupra soartei care ne-a lovit așa de aspru.

— Curaj! virtute! zise Ștefan; la ce bun? unde-i răsplata? Oh! Magdaleno, mă iubești; să nu vie încă prejudecățile oamenilor să se așeze între noi!

El o strânse la pieptul lui, buzele lor îi se atinseseră, dar Magdalena se făcu rece de spaimă. Ștefan băgă de seamă și o părăsi.

CXXXI.

Sub tei

Câteva zile trecură astfel Magdalena era nefericită; sărutarea lui Ștefan îi ardea gura, și inima ei, și măruntaiele.

Ca soție a lui Eduard, ea cunoștea plăcerile simțurilor; dar ea nu știa tot ce adăogă sufletul.

Noaptea, ea nu mai avea somn; dorințele o consumau; ea se întorcea plângând în patul ei, opunând focului ce o mistuia, memoria tatălui său și numele Atotputernicului!

Ștefan, care avusese amante mult timp, care nu-i insuflase dragoste, studiasse femeile; așa el observase că după obseala și paliditatea zilei, are loc noaptea disperarea și neliniștea în tim-

pul nopții. El întărâta această impresie prin mângăeri cari nu puteau neliniști pe Magdalena, ne voind să risce nimic și așteptând ca ea să se dea cu totul.

El își chinuia spiritul pentru a înțelege cum putea ea să-l ție așa de departe; apoi, pricepu că lângă el ideea datoriei ei și frica de a muri erau destul de puternice pentru a-i umbri dragostea la moral și dorințele-i la fizic, și că ele nu luase stăpânire pe ea de cât când, singură, ea credea că poate să se abandoneze gândurilor ei, fără de primejdie.

Într-o zi el rămase cu ea până înspre seară; el vorbi cu căldură, și o strânse la inima sa, sărutându-i buzele.

— Oh! Ștefane, îi zise ea, te rog, lasă-mă, du-te, te rog!

Ștefan o ascultă.

Și atunci ea, începu să plângă, murmurându-i numele și, acoperind cu sărutări pomul pe care el pusese mâna, iarba pe care el umblase.

Oh! Ștefane, zicea ea, te iubesc, te iubesc, te ador!

Și ea căzu pe iarbă.

Ștefan, care sărise zidul, era lângă ea, o luă în brațe și acoperi de sărutări.

— O Ștefane! Ingerul meu, milă! milă! aibi milă pentru o biată femeie care nu mai are tăria de a ție se împotrivi.

„Oh! ar fi laș să te folosești de slăbiciunea mea! te aș! ură, te-aș! disprețui... Lasă-mă, lasă-mă, om rău! Te urăsc, te disprețuiesc!...

„Nu, nu, aibi milă!

— Fii a mea, zise Ștefan; în mijlocul lumii, singuri amândoi, ce ne privește lumea?

Și el îi dădea numirile cele mai dulci.

Și căldura vorbirii lui și sărutările lui învinseseră pe Magdalena!

— A ta Ștefane, sunt a ta!

Și Ștefan o luă în brațe, și, sub aceiași tei, unde ea îi promisese odinioară să fie a lui ea își ținu făgăduiala.

Ștefan își uitase atunci planurile-i de răzbunare: el se perdeea în brațele Magdalenei.

Dar el, dintre buzele ei, îi scăpară odată cu sărutări cuvintele:

— Sufletul meu, viața mea!

Ștefan înghetă, el o respinse cu furie dar ea era aproape leșinată și nu observă.

Nenorocire! aceste cuvinte erau aceleași pe care el le auzise prin despărțitură în ziua nunții Magdalenei.

Și sârmana, femeie, când, revenindu-și în simțiri, căută pieptul lui Ștefan pentru a-și pleca pe el capul și a-și vărsa lacrimile ce o înăbușeau, ea nu văzu de cât o față oribil contractată și paliditatea acela drăcesc care o speriasse deja atâta.

— Ștefane, strigă ea, ce ai tu! Linște-ți această aiureală, mi-e frică.

— Ah! ah! zise Ștefan, femeie de două ori păcătoasă, căci tu erai logodnica mea, ai fost nebună de ai crezut că voiam un sărut de la tine din buzele-ți mângiate prin sărutările altuia; și că voiam să strâng în brațele mele un corp murdărit prin mângăeri murdare?

„Nu, nu! dragostea mea era prea curată și prea cerească; ea nu era făcută pentru o femeie care s'a prostituat rusinos, care și-a vândut corpul ei și mângăerile ei unui bărbat bogat.

„El te-a cumpărat; tu îi aparții; eu nu cumpăram dragostea ta de cât prin dragoste și suferințe de nespus, și darul întregel mele vieți; tu m'ai respins ca pe un câine. Tu te-ai pus la mezat; el te-a cumpărat cu bani, o trăsură, danteluri, și tu te-ai vândut!

„Du-te, și vezi-l cum l'am făcut, stăpânul tău, proprietarul tău, el nu trădase de cât prietenia, l'am omorât; dar tu, tu ai trădat dragostea, eu nu te voi omorâ, tu vei suferi mai mult ca el.

„Ah! ah! tu ziseses: — „El este bun, mă iubește, pot să-i sfășii inima, va plânge, va fi nenorocit, și iață totul.

„Dar era încă în mine tărie și sunt răsunat!

El fugi sub tei și sări zidul. Magdalena căzu jos leșinată.

CXXXII.

Magdalena lui Ștefan

Te-ai purtat ca un mârșav; nu aș! fi crezut-o; m'ai ucis mișelește, căci atunci când, uitând pentru d-ta toate datorile mele, eu mă dădeam d-tale cu totul, cu corp și suflet, presinte și viitor, d-ta m'ai călcat în picioare ca pe o viperă veninoasă.

Nenorocire ție! această dragoste pentru care altă dată îți dăduseși viața, ai perdut-o; ea nu a fost înlocuită prin ură, aceasta ar fi fost încă dragoste, ci prin dispreț.

Ești te-am crezut mare și nobil; tu erai mic și rău; nu ție ți-am dat dragostea mea, ci aceleia care credeam că ești.

Ai crezut că mă strivești, și eu ridic capul; puterea ta asupra-mi nu venea de cât de la dragostea mea.

Disprețul tău nu mă poate murdări, căci tu te-ai făcut de disprețuit. Nu trebuie un curaj mare, o tărie sublimă pentru a se țări cineva ca tigru ce pân-dește prada!

Și când ai fi reușit să mă vestejești, ce bine ai mai fi avut de a nu mai avea nimic de iubit, nici de căit pe pământ.

(Va urma)

